

การวิเคราะห์สถานการณ์และข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนางานในสำนักส่งเสริมสุขภาพ

เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐

นางอัญชรี บัญมาประเสริฐ

กลุ่มบริหารยุทธศาสตร์ สำนักส่งเสริมสุขภาพ

หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ กำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ อย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ซึ่งวิธีการจัดทำแผนต้องให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ต้องมีการวัดผลการดำเนินการ ทุกด้าน ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่งผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศทั้ง ๑๑ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการเมือง ๒) การบริหารราชการแผ่นดิน ๓) ด้านกฎหมาย ๔) กระบวนการยุติธรรม ๕) ด้านเศรษฐกิจ ๖) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๗) ด้านสาธารณสุข ๘) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ ๙) ด้านสังคม ๑๐) ด้านพลังงาน ๑๑) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศ การบริหาร ราชการแผ่นดิน ทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อไปสู่เป้าหมายหลักคือ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ด้วยการ พัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเป็นกำลังหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงสู่ความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ส่วนราชการต้องเร่งรัดให้ทุกกระบวนการดำเนินการไปได้ โดยต้องคำนึงถึงความต้องการ ของภาคประชาชน ต้องบูรณาการจากสามส่วน คือ ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ แผนงานหรือแผนยุทธศาสตร์ และ การบริหารจัดการคือการดำเนินการด้านงบประมาณ ประเด็นสำคัญ คือ ต้องปรับความคิดข้าราชการให้เป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” คำนึงถึงการทำงานระหว่างคนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่า ที่จะต้องเตรียมพร้อมและก้าวเดินไป ด้วยกัน “ข้าราชการ” เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน ต้องเร่งปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้อื่นให้มีขีดความสามารถเหมาะสมในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ของการพัฒนาประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้จัดทำยุทธศาสตร์ในระยะเวลา ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ที่ ๖ ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล มีความคุ้มค่า โปร่งใส และเกิดความเป็นธรรมในการให้บริการสาธารณะ โดย “ข้าราชการ” จะต้องปรับมุมมอง เปลี่ยนทัศนคติ และร่วมกันดำเนินงาน ปรับเปลี่ยนการทำงาน จากแบบเดิม ๆ ที่คุ้นเคย คิด ฝ่ายเดียว ทำฝ่ายเดียว มาทำงานแบบประสานความร่วมมือโดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นหน้าที่ของใคร พร้อมท้าทายสิ่ง ใหม่ แก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ต้องสามารถประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) สร้างพันธมิตรการ ทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันในรูปแบบประชารัฐ

กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้อภิบาลระบบสุขภาพ (Health System Governance) ของประเทศ จึงกำหนดยุทธศาสตร์ ๔ Excellence เพื่อชี้ทิศทางและกำกับดูแลให้ระบบสุขภาพเคลื่อนตัวไปในทิศทางที่กำหนด และเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (ด้านสาธารณสุข) ของประเทศ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริม สุขภาพและความป้องกันโรคเป็นเลิศ (Prevention & Promotion Excellence) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ระบบบริการ เป็นเลิศ (Service Excellence) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ บุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บริหารจัดการเป็นเลิศ (Governance Excellence) หากดำเนินการประสบความสำเร็จทั้ง ๔ ด้าน จะเกิดเป็น นวัตกรรมของระบบการแพทย์และสาธารณสุข

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทในการดูแลระบบส่งเสริมสุขภาพและระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการปรับระบบการบริหารจัดการกระบวนการให้เท่าทันสถานการณ์ และปัญหาสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป โดยใช้กลไกการจัดการความรู้ และระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีและมีประสิทธิภาพ และมีภาคีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสุขภาพมากขึ้น จึงต้องเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายปัญหาด้านสุขภาพ ในอนาคตที่จะเกิดขึ้น จึงมีการปฏิรูปกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ด้วยการทบทวนบทบาท ภารกิจให้สอดคล้องกับการปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุข กำหนดกรอบนโยบายพัฒนาด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนกรอบพื้นฐานความคิด (Paradigm shift) มุมมองต่อปัญหา และแนวปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศไทย

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย มีบทบาทภารกิจหลักในการส่งเสริมสุขภาพประชากรตามกลุ่มวัย ได้แก่ กลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัย กลุ่มวัยเรียนวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอนามัย ดังนี้

๑. การพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานหลักการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัยของประเทศ
๒. ศึกษา วิจัย พัฒนา และประยุกต์องค์ความรู้ เทคโนโลยีการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพตามกลุ่มวัย
๓. พัฒนาและจัดทำมาตรฐาน กฎเกณฑ์ รวมทั้งระบบการรับรองมาตรฐานการบริการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย
๔. พัฒนา ระบบ กลไกและเครือข่ายการเฝ้าระวัง และระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัยของประเทศ
๕. ถ่ายทอดและพัฒนาศักยภาพ ชีตความสามารถ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคีเครือข่าย และชุมชน
๖. สร้างกระแสและขับเคลื่อนทางสังคมด้านพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย
๗. ประสานความร่วมมือ ติดตามและประเมินผล ด้านการส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัยของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย
๘. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย
๙. รูปแบบ การส่งเสริมสุขภาพ เทคโนโลยี การถ่ายทอดองค์ความรู้ ระบบเฝ้าระวัง มาตรฐาน การติดตามควบคุมกำกับ

บทบาทสำคัญยิ่งคือ การอภิบาลระบบส่งเสริมสุขภาพของประเทศ โดยกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพ ในทุกมิติอย่างบูรณาการทุกภาคส่วน กำหนดมาตรฐานการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ แล้วติดตามกำกับและประเมินผล โดยให้มีกลไกระดับชาติ และต้องมีระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อสื่อสารและตอบโต้ความเสี่ยง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปประเทศไทยด้านการปฏิรูประบบการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรค และภัยคุกคามสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ โดยสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ระยะสั้น (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ระยะกลาง (ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๒. เพื่อจัดทำกรอบแนวทางการดำเนินงานตามกลุ่มวัยแก่ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย และถ่ายทอดแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ ให้มีการบูรณาการร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๓. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ โดยสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ระยะสั้น (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ระยะกลาง (ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินการ

สำนักส่งเสริมสุขภาพได้จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ โดยสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ระยะสั้น (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ระยะกลาง (ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้เป็นกรอบแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจะต้องถ่ายทอดสู่การปฏิบัติในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างเชื่อมโยง กำหนดและสื่อสารทิศทางของผู้บริหารหน่วยงาน โดยมีการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนการถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติที่มีเป้าหมายชัดเจน มีการกำหนดตัวชี้วัดและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานด้านสาธารณสุขในทุกกลุ่มวัยได้เป็นอย่างดี โดยมีกระบวนการจัดทำในภาพรวมที่เป็นระบบ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ (Strategic Need Analysis)

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดจุดยืนการพัฒนาของแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Positioning)

ขั้นตอนที่ ๓ การประเมินศักยภาพขององค์กร (TOW's Matrix)

ขั้นตอนที่ ๔ การกำหนดทิศทางการพัฒนาวิสัยทัศน์

ขั้นตอนที่ ๕ การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติกำหนดกลยุทธ์

สรุปผลการดำเนินงานการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์สำนักส่งเสริมสุขภาพ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy) :

ด้านบริหารยุทธศาสตร์

จำเป็นต้องมีการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐเป็นทั้งเป้าหมายและเครื่องมือ กลไก ในการรองรับการขับเคลื่อนของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ที่วางไว้ ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ จึงมุ่งเน้นพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัย ภาครัฐมีขนาดเหมาะสมกับภารกิจ มีสมรรถนะสูง ตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนและสนับสนุนให้เป็นประเทศไทย ๔.๐ ที่สามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ด้วยหลักการ “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ด้วยการบูรณาการอย่างไร้รอยต่อ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการดิจิทัล ดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชน และผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน รวมทั้งนวัตกรรมการเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่ายของประชาชน

ประเด็นความท้าทายในอนาคตของการบริหารยุทธศาสตร์

๑) การพัฒนาบริการประชาชน เน้นการให้บริการภาครัฐที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส ให้เป็นภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการประชาชน

๒) การบริหารจัดการการเงินการคลัง เน้นการบูรณาการเชื่อมโยงภาครัฐ การจัดการรายได้รายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าและประหยัด ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย

๓) การปรับสมดุลภาครัฐ เน้นการให้ภาคส่วน อาทิ ภาคประชาชน ภาคเอกชน หรือประชารัฐโมเดล สามารถเข้ามาแบ่งเบาภาระในการแก้ไขและตอบสนองความต้องการของตัวเองในพื้นที่ ส่งผลให้ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อก่อให้เกิดบริการสาธารณะเพื่อประชาชน

๔) การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ เน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภาครัฐและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการบริหารการตัดสินใจ และการบริการที่เป็นเลิศ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้เอกชน ประชาชน เข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและประโยชน์ในการใช้ชีวิต ให้วิธีการทำงานของหน่วยงานราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ เน้นการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก และเป็นคนเก่ง มีความรู้ความสามารถในการทำงานรับใช้ประเทศชาติและประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการบริหารยุทธศาสตร์

๑) มุ่งยกระดับงานการบริหารงานในทุกภารกิจของสำนักส่งเสริมสุขภาพให้เป็นระบบดิจิทัลในทุกกระบวนการ พัฒนาระบบ Big Data ที่ใช้ Block chain และนวัตกรรมทางด้านดิจิทัลอื่นๆ ในการดำเนินงานและให้บริการ

- นำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม กำกับ ขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลชุดความรู้ และโครงการที่ได้รับงบประมาณประจำปี สร้างระบบเทคโนโลยีที่ผู้บริหารและระบบงานที่สามารถเห็นความก้าวหน้า และแบบ Real time พร้อมทั้งการควบคุม กำกับ แผนงานและการเบิกจ่ายงบประมาณบนระบบออนไลน์ (Online)

- การเชื่อมโยงฐานข้อมูลการส่งเสริมสุขภาพกับองค์กรภาคีทั้งในระบบสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีส่วนราชการ และภาคีภาคเอกชน มีระบบการสื่อสารการแลกเปลี่ยนข้อมูล การใช้ประโยชน์ข้อมูลทางวิชาการ และการส่งเสริมสุขภาพร่วมกันในกลุ่มเป้าหมายแม่และเด็กปฐมวัย วัยเรียนวัยรุ่น และวัยทำงาน

- การนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent) มาใช้ในการบริหารจัดการ การสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะทางวิชาการการส่งเสริมสุขภาพ

๒) ยกระดับสำนักส่งเสริมสุขภาพเป็นแหล่งกลางที่มีความเชี่ยวชาญ และกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงร่วมกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากรนักส่งเสริมสุขภาพของชาติในหลักสูตรสำคัญ หลักสูตรเร่งด่วน หลักสูตรเฉพาะกิจที่จำเป็นที่ส่งผลต่อสุขภาพในปัจจุบันและอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพื้นที่ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอบรมแบบครบวงจรที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และสร้างระบบการบริหารจัดการการพัฒนาขีดความสามารถนักส่งเสริมสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลแบบครบวงจรทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ ผ่านกลไกองค์กรในระบบสาธารณสุข และภาคีเครือข่าย (Knowledge and competency Development Center)

- การเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นหลัก เพื่อการเพิ่มพูนความรู้และเข้าใจด้านระบบการจัดการข้อมูล วิชาการ ชุดความรู้ และนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพบนแพลตฟอร์มดิจิทัลแก่บุคลากร ศูนย์อนามัย ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง และภาคีเครือข่าย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรและภาคีเครือข่ายรู้เท่าทัน และใช้ประโยชน์จากระบบดิจิทัลและสามารถนำไปปฏิบัติงานการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างทันสมัย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ยกระดับสู่การเป็นแหล่งกลางในการสร้างและพัฒนาผู้ส่งเสริมสุขภาพในระดับเชี่ยวชาญ เป็นแหล่งบ่มเพาะนักวิชาการ นักจัดการความรู้ และนวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่มีระบบการบริหารจัดการแบบครบวงจร ทันสมัย พร้อมทั้งสร้างนักจัดการความรู้ และนวัตกรรมที่มีขีดความสามารถสูงในระดับศูนย์อนามัย ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง เครือข่ายในระบบสาธารณสุขทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ที่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเข้มแข็ง

- การพัฒนาขีดความสามารถสำนักส่งเสริมสุขภาพในการพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขในระดับอาเซียน เพื่อสร้างผู้ส่งเสริมสุขภาพของภูมิภาค โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ชายแดนร่วมกัน พร้อมแสวงหาความร่วมมือจากเครือข่ายทางวิชาการทั้งใน และต่างประเทศ

๓) ออกแบบ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อการสร้างชุดความรู้ งานวิชาการ มาตรการ กลไก มาตรฐาน และนวัตกรรม เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยเข้าถึงมาตรฐานการบริการ และได้รับการคุ้มครองตามชุดสิทธิประโยชน์อย่างทั่วถึง การส่งเสริมสุขภาพประชาชนในระดับชุมชน คริวเรือน และบุคคล การร่วมมือกับองค์กรภาคีเครือข่าย เพื่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (Health Eco System Designer) เพื่อการต่อสู้เอาชนะปัญหาสุขภาพ ผ่านการบูรณาการกับเครือข่าย และสามารถดำเนินการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติจนเกิดการสร้างเสริมและเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ที่เกิดวัฒนธรรมสุขภาพใหม่ ตามวิถีสุขภาพของแต่ละกลุ่มวัย ในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันได้อย่างเป็นรูปธรรมทั่วประเทศ ทั้งนี้ให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมสุขภาพแก่กลุ่มเปราะบาง และพื้นที่ที่มีความรุนแรงของปัญหาสุขภาพ

๔) ปรับปรุงกลไกการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐให้มีมาตรฐาน และเกิดผลทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กำลังคนภาครัฐมีความเหมาะสมกับภารกิจ และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ให้มีความคล่องตัว ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลไกการวางแผนกำลังคน รูปแบบการจ้างงาน การสรรหา การคัดเลือก การแต่งตั้ง เพื่อเอื้อให้เกิดการหมุนเวียน ถ่ายเท แลกเปลี่ยน และโยกย้ายบุคลากรคุณภาพในหลากหลายระดับระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศได้อย่างคล่องตัว

๕) เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานบุคคลภาครัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมอย่างแท้จริง โดยการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ มีระบบบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้คนดีคนเก่งทำงานในภาครัฐ โดยมีการประเมินผลและเลื่อนระดับตำแหน่งของบุคลากรภาครัฐ ตามผลสัมฤทธิ์ของงานและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน โดยมีกลไกการป้องกัน การแทรกแซงและการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบ และการสร้างกลไกให้บุคลากรภาครัฐสามารถโยกย้ายและหมุนเวียนได้อย่างคล่องตัวเพื่อประโยชน์ของภาครัฐ รวมถึงการพัฒนาระบบการจ้างงานบุคลากรภาครัฐทุกประเภทให้มีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับภารกิจในรูปแบบต่าง ๆ

๖) พัฒนาศักยภาพภาครัฐทุกประเภทให้มีความรู้ความสามารถสูง มีทักษะการคิดวิเคราะห์และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีระบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐให้มีสมรรถนะใหม่ ๆ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม ทักษะด้านดิจิทัล มีทัศนคติและกรอบความคิดในการทำงานเพื่อให้บริการประชาชนและอำนวยความสะดวกภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาประเทศ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนา การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้การปฏิบัติราชการเป็นมืออาชีพ มีจิตบริการทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบและความสุจริต ปฏิบัติงานตามหลักการและหลักวิชาชีพด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค กล้ายืนหยัดในการกระทำที่ถูกต้อง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของ

ส่วนตน ตลอดจนส่งเสริมให้มีการคุ้มครองและปกป้องบุคลากรภาครัฐที่กล้ายึดหลักในการกระทำที่ถูกต้องและมีพฤติกรรมการทำงานตามจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๗) สร้างผู้นำทางยุทธศาสตร์ในหน่วยงานภาครัฐทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ เพื่อให้ผู้นำและผู้บริหารภาครัฐมีความคิดเชิงกลยุทธ์ มีความเข้าใจสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก มีความสามารถในการนำหน่วยงาน และมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นทั้งผู้นำทางความรู้และความคิด ผลักดันภารกิจ นำการเปลี่ยนแปลง พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและต่อสังคม เพื่อรองรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว โดยต้องได้รับการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิดให้ตนเอง มีความเป็นผู้ประกอบการ สาธารณะ เพิ่มทักษะให้มีสมรรถนะที่จำเป็น และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันจะช่วย ทำให้สามารถแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างคุณค่าและประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน

๘) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความโปร่งใส ยึดหยุ่นและคล่องตัวสูง นำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัล มาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ มีการพัฒนาข้อมูลเปิดภาครัฐให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึง แบ่งปัน และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและสะดวก เน้นการให้บริการภาครัฐที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ให้เป็นภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน การบริหารจัดการ การเงินการคลัง เน้นการบูรณาการเชื่อมโยงภาครัฐ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ของการใช้งบประมาณ การจัดการรายได้รายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าและประหยัด ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย รวมทั้งการพัฒนากระบวนการบริหารงานภาครัฐ

ด้านส่งเสริมสุขภาพสตรีและเด็กปฐมวัย

การวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ซึ่งเป็นหน่วยที่ย่อยที่สุดเพื่อให้สามารถเป็นพลังในการขับเคลื่อนช่วยเหลือสังคม พัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ

การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย โดยจัดให้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ พร้อมทั้งส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงพยาบาลทุกระดับดำเนินงานตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กสู่มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก การกระตุ้นพัฒนาการสมอง และการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยทุกด้าน รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีการแพทย์ใหม่ ๆ และสร้างความมั่นคงให้กับระบบสาธารณสุขของไทย พร้อมทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพและด้านสุขภาพะที่ถูกต้อง พัฒนาภาคีเครือข่ายประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีความรู้เกี่ยวกับในการเฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้อง

ประเด็นความท้าทายในอนาคตของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัย

๑) การสร้างชุดความรู้ งานวิชาการ นวัตกรรม และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติจนเกิดความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้แม่และเด็กเข้าถึงระบบบริการสุขภาพแม่และเด็กอย่างทั่วถึง โดยสถานบริการสาธารณสุขทุกแห่งทั่วประเทศต้องจัดบริการสุขภาพที่ทันสมัย ได้มาตรฐานและเป็นเลิศ ตามเกณฑ์อนามัยแม่และเด็กขององค์การอนามัยโลกอย่างเป็นทางการ อีกทั้ง ผู้ให้บริการทั้งในระบบสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก

๒) การพัฒนารูปแบบ การสร้างนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สามารถลดปัญหาการเสียชีวิตของแม่และเด็ก และส่งเสริมให้มีการเกิดและเติบโตอย่างมีคุณภาพ

๓) การสร้างรูปแบบ กลไก วิธีการ ในการทำให้มารดาเป็นเจ้าของสุขภาพตนเองและลูก ให้แม่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพตั้งแต่ตั้งครรภ์ และการดูแลลูกจนถึง ๕ ปี อีกทั้งได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการภาคีเครือข่ายในระบบสาธารณสุขและนอกระบบสาธารณสุข

๔) การสร้างรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแม่และลูกให้ก้าวข้ามปัญหาสุขภาพในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด ๑๙ ความเสี่ยงทางสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนสู่สังคมดิจิทัลและภัยคุกคามทางสุขภาพอื่นที่กระทบต่อสุขภาพแม่และเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัย

๑) พัฒนาชุดความรู้ นวัตกรรม เพื่อให้แม่และเด็กเข้าถึงระบบบริการสุขภาพแม่และเด็กที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง ตามบริบทในความแตกต่าง และความหลากหลายของพื้นที่ และสภาพปัญหา โดยสถานบริการสาธารณสุขทุกแห่งทั่วประเทศต้องจัดบริการสุขภาพที่ทันสมัย ได้มาตรฐานและเป็นเลิศ ตามเกณฑ์อนามัยแม่และเด็กขององค์การอนามัยโลกและมาตรฐานการพัฒนาตามบริบทของประเทศและพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง ผู้ให้บริการทั้งในระบบสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก เกิดแนวปฏิบัติที่ดีในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ทั่วทั้งประเทศ

๒) การสร้างรูปแบบ กลไก วิธีการ ในการทำให้มารดาเป็นเจ้าของสุขภาพตนเองและลูก ให้แม่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพตั้งแต่ตั้งครรภ์ และการดูแลลูกจนถึง ๕ ปี อีกทั้งนวัตกรรมการทำงานเชิงรุกที่สามารถเข้าถึงเป้าหมายได้ในระดับชุมชน คริวเรือน ให้เป้าหมายได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการภาคีเครือข่ายในระบบสาธารณสุขและนอกระบบสาธารณสุขอย่างทั่วถึง และทันท่วงที ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพที่เน้นการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการเลี้ยงดูคู่เรียนรู้ และมุ่งการเปลี่ยนแปลงเรื่องการให้ลูกได้กินนมแม่ อย่างเดียว ๖ เดือน และการกินนมแม่ควบคู่กับการกินอาหารตามวัยจนถึงอายุ ๒ ปี หรือมากกว่านั้น และการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ ขณะตั้งครรภ์ และหลังคลอด เพื่อรองรับการเพิ่มประชากรคุณภาพของประเทศ

๓) การสร้างรูปแบบ และนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพแม่และลูกให้ฟื้นฟูสุขภาพให้แม่และเด็กปฐมวัยสามารถดำรงชีวิตตามวิถีใหม่จาก COVID ๑๙ และการรับมือการเปลี่ยนแปลงของวิกฤตทางสุขภาพ ได้ในระดับชุมชน บุคคล ผ่านกลไกของศูนย์อนามัย และภาคีเครือข่ายในระบบสาธารณสุข และนอกระบบสาธารณสุข จนเป็นความปกติในการทำงานขององค์กรภาคีเครือข่าย และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

๔) ส่งเสริม สนับสนุนการนำชุดความรู้และนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก เพื่อเป็นกลไกระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านให้การสนับสนุนสื่อความรู้ การพัฒนาบุคลากร และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ แม่หลังคลอด พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูบุตรที่เป็นแรงงานเพื่อนบ้านในประเทศไทย

ด้านส่งเสริมสุขภาพวัยเรียนวัยรุ่น

แผนแม่บทที่ ๑๑ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต เน้น

๑) การพัฒนาทักษะความสามารถที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น

๒) การพัฒนาทักษะด้านภาษา ศิลปะ ทักษะด้านดิจิทัล และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ

๓) การพัฒนาทักษะในการวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ตลอดจนทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน จัดให้มีการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและทักษะชีวิตที่สามารถอยู่

ร่วมและทำงานภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนระบบบริการสุขภาพและอนามัยที่เชื่อมต่อกันระหว่างระบบสาธารณสุขกับโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความฉลาดทางเชาวน์ ปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มวัยเรียน/วัยรุ่น รวมทั้งสร้างความอยากรู้อยากเห็นและสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แผนแม่บทที่ ๑๓ ประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี เน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาพในทุกรูปแบบ ที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี และมีทักษะด้านสุขภาพที่เหมาะสม การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ รวมถึงการพัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ โดยแผนแม่บทประกอบด้วย ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาพ โดยพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพและด้านสุขภาพที่ถูกต้อง พัฒนาภาคีเครือข่ายประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีความรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและตายจากโรคที่ป้องกันได้ สร้างเสริมความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาพของคนทุกกลุ่มวัย การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม และกลไกการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการทุกระดับ การพัฒนานโยบาย และมาตรการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาพ

๒) การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี โดยจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อเอื้อต่อการยกระดับสุขภาพของประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดมาตรการของภาครัฐที่สนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสุขภาพประชาชน การวิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความต้องการด้านสุขภาพ เพื่อกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาพ ในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด สร้างการมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพบริการอนามัยแบบบูรณาการร่วมกับชุมชน

๓) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาพที่ดี โดยพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ที่ทันสมัย ภายใต้ระบบการบริหารที่มีการกระจายอำนาจ มีประสิทธิภาพ พอเพียง เป็นธรรมและยั่งยืน พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข ปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานความยั่งยืนทางการคลัง นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้กับระบบบริการสุขภาพ และระบบสุขภาพทางไกล พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบบริการสุขภาพ

๔) การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข ด้วยการพัฒนาสถานพยาบาลให้เพิ่มกำลังคนและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการขยายการให้บริการ รวมทั้งยกระดับคุณภาพการให้บริการตามมาตรฐานสากลทั่วทุกพื้นที่

๕) การพัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ให้ความสำคัญกับเผยแพร่ความรู้สุขภาพและสร้างความตระหนักของประชาชน เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ พัฒนาโครงสร้างระบบสาธารณสุข เครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการรองรับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพัฒนาและยกระดับระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ได้แก่ ระบบสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมและเวชศาสตร์ป้องกันทั้งระบบ การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวัง

โรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ รวมทั้งศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคใน ประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เพิ่มขีดความสามารถในการติดตาม วิเคราะห์และประเมินแนวโน้ม สถานการณ์ปัญหาโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ และสร้างความพร้อมของภาคีเครือข่ายในการรับมือกับภาวะฉุกเฉิน จากโรคระบาดต่าง ๆ

ประเด็นความท้าทายในอนาคตของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยเรียนวัยรุ่น

๑) การสร้างเสริมสุขภาพแก่วัยเรียนวัยรุ่นให้เป็นผู้ที่ถึงพร้อมในความสมบูรณ์ของกาย ใจ ปัญญา และ สังคมที่มีศักยภาพมากที่สุดที่จะเป็นประชากรในอนาคต ที่จะนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำ ภายในประเทศลดลง

๒) ส่งเสริมความรอบรู้ให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ กลายเป็นพฤติกรรมเชิงสังคมที่นำไปสู่ พฤติกรรมสุขภาพที่มีการสื่อสารในระบบ ดิจิทัลทั้งการแพทย์ การแชร์ การไลค์ การคอมเมนต์ ที่สอดคล้องกับ การส่งเสริมให้เกิดทักษะชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๓) ส่งเสริมให้มีการนำความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้นมาใช้ในกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพแก่วัยเรียนวัยรุ่น และการ เรียนรู้ที่จะพัฒนาด้วยตนเอง

๔) สร้างความรอบรู้แก่วัยเรียนและวัยรุ่นในการผลิต แบ่งปัน และในการใช้สื่อที่มีผลต่อสุขภาพ มี วิจารณ์ญาณในการรับข้อมูลข่าวสารทางสุขภาพ และสามารถถ่ายทอดข้อมูลสุขภาพให้กับเพื่อนและคนใน ครอบครัว เป็นผู้นำทางการเปลี่ยนทางสุขภาพแก่ชุมชนและครัวเรือน

๕) มีรูปแบบ ชุดความรู้ มาตรการ นวัตกรรม กลไก ที่นำไปสู่การผลักดันให้เกิดการปฏิรูปนโยบายด้าน การพัฒนาเด็กอย่างจริงจัง และชี้เป้ารายประเด็นให้เด่นชัดและเกิดพื้นที่ความสำเร็จ กระจายครอบคลุมทั่ว ประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยเรียนวัยรุ่น

๑) สร้างรูปแบบ เพื่อการยกระดับการจัดบริการสุขภาพเบื้องต้นแก่เด็กวัยเรียนวัยรุ่นให้มีต้นแบบ ความสำเร็จในระดับคุณภาพ แนวปฏิบัติที่ดีที่มีมาตรฐานที่เป็นเลิศ โดยพร้อมสร้างชุดความรู้เพื่อการพัฒนาผู้ ให้บริการทั้งในระบบสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายมีศักยภาพสูงในการเสริมสร้างสุขภาพเด็กวัยเรียนวัยรุ่น ได้ด้วย ตนเอง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๒) สร้างภาคีเครือข่าย ชุมชน ท้องถิ่น และสถานศึกษาให้มีพลัง และเข้มแข็งในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมภัยคุกคามทางสุขภาพวัยเรียนวัยรุ่นทั้งโรคอุบัติใหม่ อุตุนิบัติ ปัญหาคารกตั้งครรภไม่พร้อม การแก้ปัญหา เนื่อยนิง ภาวะทุพโภชนาการ และการส่งเสริมสุขภาพเพื่อร่วมลดปัญหาด้านสติปัญญา อารมณ และความรู้ รับผิดชอบชั่วดี พร้อมทั้งสร้างรูปแบบเพื่อนำไปสู่การรวมพลังองค์กรภาคีเพื่อสร้างนิเวศน์สุขภาพแก่วัยเรียนวัยรุ่น เน้นที่ชุมชน ครอบครัว และโรงเรียน ให้มีเครือข่ายระดับพื้นที่ต้นแบบทั่วประเทศทุกอำเภอ

๓) เสริมสร้างความรู้ทักษะชีวิตทางสุขภาพ ความรอบรู้ทางสุขภาพ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิด ค่านิยมใหม่ วิถีชีวิตใหม่ทางสุขภาพในกลุ่มวัยเรียนวัยรุ่น ให้มีสุขภาวะที่ดีทั้งกาย ใจ สติปัญญา สังคม เกิดค่านิยม ทางสุขภาพใหม่ และสร้างวัยเรียนวัยรุ่นต้นแบบที่มีสุขภาพดี (Healthy Idol) ให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อสร้างหน้าที่การมีสุขภาพดีให้เกิดในวัยเรียนวัยรุ่น

๔) การสร้างชุดความรู้และนวัตกรรม เพื่อก่อให้เกิดทักษะชีวิตบนความปกติใหม่ในยุคดิจิทัลที่นำไปสู่การป้องกันการตั้งครมไม่พร้อม และปัญหาพฤติกรรมเนือยนิ่งยุคดิจิทัลในวัยเรียนและวัยรุ่น ให้เกิดพื้นที่ต้นแบบระดับตำบลทั่วประเทศ (Sand Box Area : SBA)

ด้านส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน

แผนแม่บทที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต เน้นการสร้างความรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ และแผนแม่บทที่ ๑๓ การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี เน้นการพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงานด้วยการยกระดับศักยภาพทักษะและสมรรถนะของคนในช่วงวัยทำงาน ให้สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน

ประเด็นความท้าทายในอนาคตของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยวัยทำงาน

๑) พัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งการสร้างต้นแบบสุขภาพ สร้างเครือข่ายด้านการส่งเสริมสุขภาพ และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ที่ต้องมีการมุ่งสร้างการส่งเสริมสุขภาพในการเตรียมความพร้อม รับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายด้านในการรองรับ เพื่อการแก้ไขปัญหาโรคทาง NCDs ที่ต้องมีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุด้านสุขภาพ รวมถึงการมีวิถีชีวิตใหม่เพื่อการป้องกันโรคอุบัติใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดด้วย

๒) การส่งเสริมสุขภาพ เพื่อการมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ด้วยการสร้างรูปแบบและกลไกการดูแลสุขภาพ การออกกำลังกายในสถานประกอบการต่าง ๆ ทุกระดับ ทุกขนาด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยทำงาน

๑) บูรณาการกับองค์กรภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อร่วมสร้างชุดความรู้ในรายละเอียดสภาพปัญหาสุขภาพของสถานประกอบการ เน้นการดำเนินงานที่เข้าถึงวัยทำงานเพื่อหนุนเสริมการยุติและเลิกพฤติกรรมที่เป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพ การจัดระเบียบสภาพแวดล้อมสุขภาพ การจัดการภัยคุกคามทางสุขภาพในกลุ่มโรค NCDs การสร้างความรู้การส่งเสริมสุขภาพ เพื่อการคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง แบบเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายวัยทำงานในรายสถานประกอบการอย่างทั่วถึง เน้นส่วนราชการ สถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม สถานประกอบการที่มีความเสี่ยงทางสุขภาพจากระบวนการผลิต สถานประกอบการในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก สถานประกอบการในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และสถานประกอบการพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาตามแผนแม่บทการพัฒนาประเทศ

๒) การสร้างชุดความรู้ นวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพ กลไกใหม่เพื่อการปรับ การเปลี่ยนแปลง การสร้าง พฤติกรรมสุขภาพสู่นิสัยสุขภาพ ให้เป็นวัฒนธรรมสุขภาพะของการทำงานในวัยทำงาน แต่ละประเภทตามบริบทของการทำงานและความแตกต่างของพื้นที่ทั้งแรงงานภาคการเกษตร แรงงานนอกระบบ และแรงงานในพื้นที่เฉพาะ ที่ความเสี่ยงทางสุขภาพสูง เพื่อให้แรงงานทุกกลุ่มทุกประเภทมีความตระหนักในคุณค่าความรู้ทางสุขภาพ เท่าทันปัจจัยเสี่ยง มุ่งเน้นการสร้างวิชาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เป็นหน้าที่ประจำของวัยทำงาน จนสามารถจัดการสุขภาพตนเองได้เสริมสร้างให้คนวัยทำงานมีสุขภาพที่ดี ทั้งทางกาย และสติปัญญา สภาวะแวดล้อมทางสังคม และสร้างรูปแบบในการบริหารจัดการคนทำงานสุขภาพดีให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเพื่อการสร้างสังคมสุขภาวะ

๓) ส่งเสริมสุขภาพแก่บุคลากรทางการแพทย์เพื่อให้มีสุขภาพดี พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นต้นแบบของผู้มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์และมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพ ทั้งในบริบทหน่วยงาน ครอบครัว ชุมชน ให้การคุ้มครองสิทธิแก่บุคลากรทางการแพทย์ในการได้รับการส่งเสริมสุขภาพอย่างทั่วถึง ตามบริบทแห่งความเสี่ยงทางสุขภาพตามภารกิจ และพื้นที่

๔) สร้างมาตรการ กลไก เพื่อการบูรณาการ ภาคีเครือข่ายภาครัฐ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานในพื้นที่ระดับชุมชน ด้วยกลไกทางกฎหมายและสวัสดิการคุ้มครองสุขภาพ การส่งเสริมสหธนาคาร กีฬา

๕) การสร้างสรรค์ระบบการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงานในสำนักงาน การทำงานบนระบบดิจิทัล เพื่อรองรับภัยสุขภาพในสังคมดิจิทัล การแสวงหาองค์ความรู้ร่วมมือ เพื่อการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การพัฒนาสำนักงานสุขภาพดี ๑๐ Packages

๖) การสร้างสรรค์มาตรการ เพื่อการกระตุ้นการส่งเสริมสุขภาพ รองรับความจำเป็นของประเทศ เพื่อการเพิ่มประชากรสุขภาพ ทั้งการจัดทำชุดการส่งเสริมสุขภาพ การร่วมการแก้ปัญหาการมีบุตรยาก สร้างสรรค์นวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพในมิติอื่นๆ ที่เอื้อต่อการเพิ่มประชากร

ทั้งนี้ จะมีการนำข้อมูลดังกล่าวข้างต้นไปจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยในสำนักส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ต่อไป

.....